

ФИЛАТЕЛИЈА И АСТРОНОМИЈА

МИЛАН С. ДИМИТРИЈЕВИЋ

Астрономска опсерваторија, Волгина 7, 11060 Београд, Србија
E-mail: mdimitrijevic@aob.rs

Резиме: Размотрени су астрономски садржаји у филателији са посебним освртом на астрофилателију, пригодне жигови и пригодне коверте са астрономском тематиком, балонску и ракетну пошту код нас, и космичку пошту. Укратко је представљена активност филателистичког друштва «Космос» из Земунa и збирка марака «Освајање космоса» Сергија Димитријевића.

1. УВОД

Филателија је једно од подручја где су астрономски садржаји веома присутни те свакако треба посветити одговарајућу пажњу и овом аспекту утицаја науке о звездама на различите области људске активности. Када су у питању пригодне марке, жигови и специјални коверти поводом различитих догађаја и јубилеја можемо на њима наћи доста космичких и астрономских мотива. Распрострањени филателистички тематски правац је постала Астрофилателија. Она је популарна због своје лепоте и перспективности а приступачна је пошто обично не обухвата недостижно скупе и ретке марке. Неки је условно деле на три групе:¹ *Космонаутику са геофизиком, Астрономију са метеорологијом и Атомистику*. Ове групе могу се даље делити, тако да Игоров Космонаутику са геофизиком дели на претече космонаутике (нпр. Циолковски); филателистичке вредности у част манифестација као што су Геофизичка година или Година астрономије; марке издате поводом догађаја који немају везе са овом тематиком али садрже као мотив и спутњик, ракету и слично и филателистичке вредности емитоване после лансирања првог спутњика које су и тематски и мотивски посвећене освајању космоса.²

¹Борис Игоров, 1963, «Астрофилателија», *Филателиста*, бр. 6, стр. 55.

²Занимање за ово тематског подручје може додатно да илустрuje вест да је 1959. у Бриселу на четрнаест месеци затвора осуђен Роберт Хампис, који је наивнима

2. ПРИГОДНИ ЖИГОВИ

Пригодни жигови употребљавани у нашој земљи, повремено су регистровани и описивани у часопису *Филателиста*, па смо у њему пронашли оне које се односе на космичко-астрономску тематику и овде је, као пример овакве праксе, понуђен њихов преглед из периода 1959-1982.

Слика 1: Пригодни жиг поводом слета селенита Југославије, 22-27.06.1958.³

ПРИМЕРИ ПРИГОДНИХ ЖИГОВА У ЈУГОСЛАВИЈИ СА АСТРОНОМСКОМ ТЕМАТИКОМ, КОЈИ СУ ПОВРЕМЕНО ОПИСИВАНИ У ЧАСОПИСУ ФИЛАТЕЛИСТА 1959-1982

1. Београд, аеродром: 22-27. VI 1958, за слет селенита Југославије на београдском аеродрому. Текст - "SLET SELENITA JUGOSLAVIJE / BEOGRAD - AEROPORT" (сл. 1).⁴

2. Дубровник: За прославу 250-годишњице рођења Руђера Бошковића, на пошти у Дубровнику 18. маја 1961. у употреби пригодни жиг са непокретним датумом. Облик жига елипсаст, величине 35-29 мм, са двојним оквиром, око кога је текст: са горње стране „RUĐER BOŠKOVIĆ“ а са доње

продавао марке са „Марса“ које је сам израдио („Марке са Марса“, *Филателиста*, 1959, бр. 5-6, стр. 74).

³Ал. Ј. Петровић, 1959, „Пригодни жигови употребљавани на територије ФНРЈ“, *Филателиста*, бр. 1-2, стр. 3.

⁴Исто, стр. 5

„DUBROVNIK“; у оквиру су датум Руђеровог рођења „18. 5. 1711“ горе, а доле датум прославе односно употребе жига „18. 5. 1961“; у средини је пригодан цртеж. Цртеж жига је израдио др П. Гавранић, академски сликар из Загреб (сл. 6).⁵

Слика 2: Поштански жигови првог дана поводом прославе стогодишњице *Астрономске и Метеоролошке опсерваторије 7. септембра 1987.*

3. Сарајево 1: Прослава јубиларне године Академског астрономско-астронаутичког клуба, 25. мај 1968.⁶

4. Београд 7. јун 1974, Земаљска сателитска станица у Ивањици.

5. Исто, Загреб, 7. јун 1974.

6. Исто, Прилике (код Ивањице) 7. јун 1974.⁷

7. Загреб, 12. мај 1975, Лансирање поштанске ракете у част тридесетогодишњице ослобођења.⁸

8. Запрешћ, 17. мај 1975. Лансирање поштанске ракете у част тридесетогодишњице ослобођења.⁹

9. Загреб 15. јул 1975. Лансирање „Сојуза“.¹⁰

10. Загреб, пошта 41101, 21. децембар 1977. Поводом годишњице првог облетања Месеца космичким бродом са посадом.¹¹

11. Загреб пошта 41106, 31. децембар 1979. Петнаест година постојања Савеза астронаутичких и ракетних организација Хрватске.¹²

12. Загреб пошта 41150, 31. децембар 1979. Десет година од првог спуштања човека на Месец.¹³

⁵«Пригодни жигови», *Филателиста*, 1961, бр. 5-6, стр. 81.

⁶„Пригодни жигови“, *Филателиста*, 1968, бр. 124, децембар, стр. 19.

⁷„Наши нови пригодни жигови“, *Филателиста*, 1974, бр. 152, јул-август, стр. 29.

⁸Исто, *Филателиста*, 1975, бр. 158, јул-август, стр. 34.

⁹Исто.

¹⁰Исто, стр. 36.

¹¹„Пригодни поштански жигови“, *Филателиста*, 1978, бр. 173, фебруар, стр. 18.

¹²Исто, *Филателиста*, 1980, бр. 186-187, стр. 26.

¹³Исто.

Слика 3: Пригодан коверат поводом потпуног помрачења Сунца 15. Фебруара 1961. године.

13. Пошта 41150 Загреб-Аеропорт, 28. април 1980. Изложба Астронаутичког и ракетног клуба „Загреб“ о достигнућима у свемиру – Дан аерофилателије.¹⁴

14. Пошта 41150 Загреб-Аеропорт, 29. април 1980. Изложба Астронаутичког и ракетног клуба „Загреб“ о достигнућима у свемиру – Дан астронаутике.¹⁵

15. Пошта 41150 Загреб-Аеропорт, 29. април 1980. Изложба Астронаутичког и ракетног клуба „Загреб“ о достигнућима у свемиру – Десетогодишњица срећног повратка на Земљу космичког брода „Аполо 13“.¹⁶

16. Пошта 41150 Загреб-Аеропорт, 19. јул 1980. Пет година заједничког орбиталног лета и сарадње у космичком програму „Аполо – Сојуз“.¹⁷

17. Пошта 50101 Дубровник, 9. септембар 1980. Четрдесет и пет година од одржавања 35. Конференције Међународне астронаутичке федерације.¹⁸

18. Пошта 71230 Калиновик, 20. март 1981. Прва међународна аеро и астро изложба „ЛУРАБА 81“ у Луцерну.¹⁹

¹⁴ „Нови пригодни жигови“, *Филателиста*, 1980, бр. 188-189, стр. 34.

¹⁵ Исто.

¹⁶ Исто.

¹⁷ Исто, стр. 36.

¹⁸ „Пригодни поштански жигови“, *Филателиста*, 1980, бр. 190-191, стр. 38.

¹⁹ Исто, стр. 39.

19. Пошта 71230 Калиновик, 21. март 1981. Изложба поводом 20-год. првог лета човека у космос.²⁰

20. Пошта 41101 Загреб, 12. април 1981. 20-год. лета Ј. А. Гагарина - првог човека у свемиру.²¹

21. Пошта 41421 Хрватски Лесковац, 12. април 1981. Дан астронаутике и први лет свемирског транспортера „Спејс шатл“.²²

22. Пошта 41150 Загреб-Аеропорт, 12. април 1981. 20-год. лета првог човека у свемир и Дан астронаутике.²³

23. Пошта 11080 Земун, 12. април 1981. 20-год. првог лета човека у космос.²⁴

24. Пошта 11080 Земун, 17. јун 1981. Боравак у СФРЈ двојице америчких космонаута из првог орбиталног лета по програму „Спејс шатл“ 81.²⁵

25. Пошта 42000 Вараждин, 20. новембар 1981. Сустрет астронома и астрономске вечери у оквиру акције САРОХ 81, у поводу 40-год. устанка и револуције и 800-год. града Вараждина.²⁶

26. Пошта 42000 Вараждин, 21. новембар 1981. „Балони над градом“ – у оквиру прославе 800 год. града Вараждина и акције САРОХ 81.²⁷

3. ПРИГОДНЕ КОВЕРТЕ

Пригодне коверте, такође могу да обележавају поједине астрономске догађаје и јубилеје. Дobar пример је она коју је Филателистичко друштво Хрватске издало поводом потпуног помрачења Сунца 1961. године (сл. 3). Том приликом је на Видовој гори на Брачу, одакле је један део европских научника, који нису били са нашим астрономима на Хвару, посматрао ову појаву, отворена привремена пошта Нережишће, на којој су марке поништаване пригодним поштанским жигом (сл. 3).²⁸

Занимљива је и пригодна коверта коју је 18. маја 1961, поводом 250-те годишњице од рођења Руђера Бошковића, издао Филателистички савез Хрватске, са мотивом који приказује Бошковићев споменик Ивана Мештровића.²⁹

²⁰ Исто, *Филателиста*, 1982, бр. 194-195, стр. 41.

²¹ Исто.

²² Исто.

²³ Исто.

²⁴ Исто.

²⁵ Исто, стр. 43.

²⁶ Исто, стр. 45.

²⁷ Исто.

²⁸ „Помрачење Сунца на Брачу“, *Филателиста*, 1961, бр. 5-6, стр. 46.

²⁹ „250-годишњица рођења Руђера Бошковића“, *Филателиста*, 1961, бр. 9-10, стр. 144.

Слика 4: Пригодна коверта поводом 250-годишњице рођења Руђера Бошковића.

И 200 година од смрти Руђера Бошковића филателистички је обележено 1987. године. Тим поводом изашла је пригодна марка где су укомпоновани уметнички портрет, помрачење Сунца и детаљ астрономске опсерваторије у Брери коју је основао.³⁰ Поред ове марке од 60 динара издати су и коверти првог дана у Београду и Дубровнику (сл. 5) и пригодни жигови у Београду, Загребу и Дубровнику. Осим тога издата је и максимум карта³¹ на којој је представљена Народна опсерваторија нашег астрономског друштва „Руђер Бошковић“ (сл. 5).³²

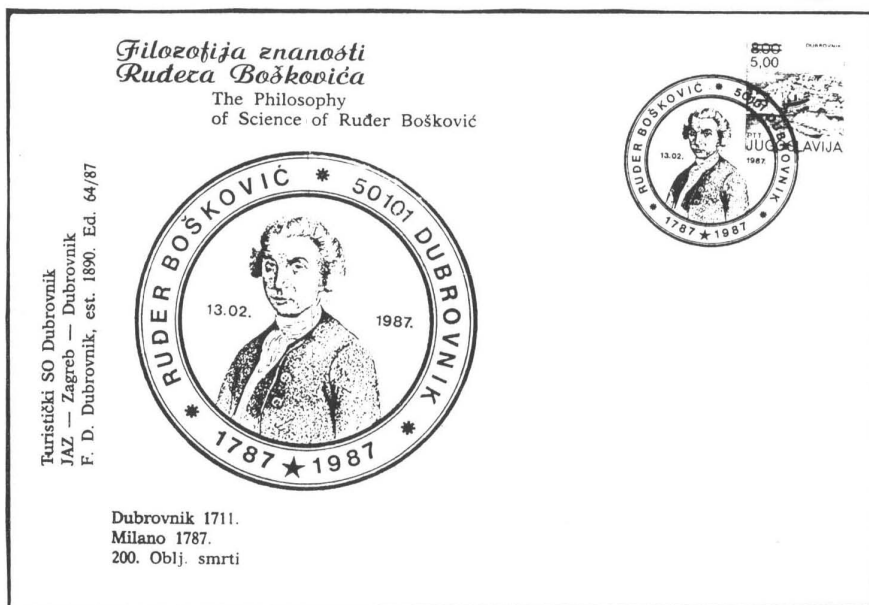
Исте 1987. године, пригодним жиговима (сл. 2) филателистички је обележена и прослава стогодишњег јубилеја Астрономске и метеоролошке опсерваторије, о чему је у часопису *Филателиста* објављен и мали чланак.³³

³⁰ *Филателиста*, 1987, бр. 204, стр. 24.

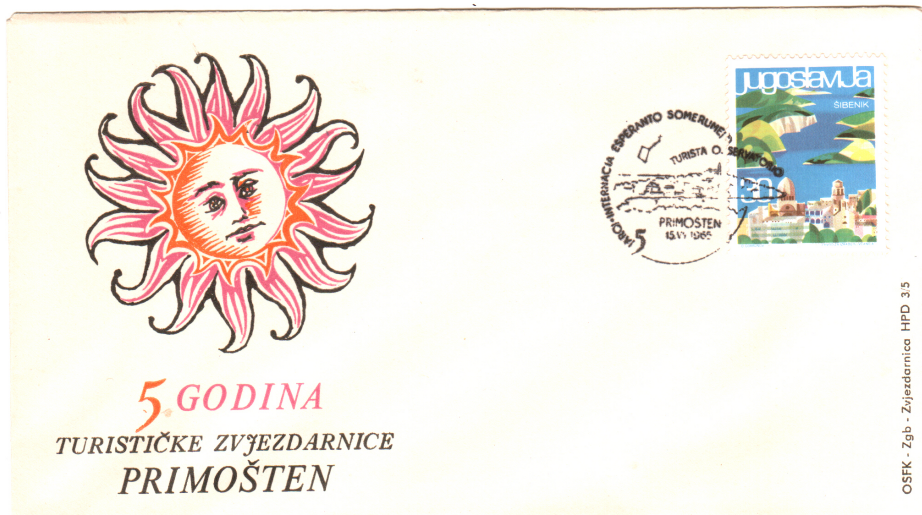
³¹ Максимум карта је илустрована поштанска карта величине 9x14 см или 10,5x15 см. Илустрација мора да захвата бар 75% површине карте и мора бити у вези са мотивом на поштанској марки на другој страни, али слика не може бити идентична. Марка се мора поништити жигом првог или последњег дана важења дотичне марке. Сакупљањем максимум карата бави се максимафилија.

³² В. Прикић, 1987, «Руђер Бошковић (1711-1787)», *Филателиста*, бр. 205, стр. 14.

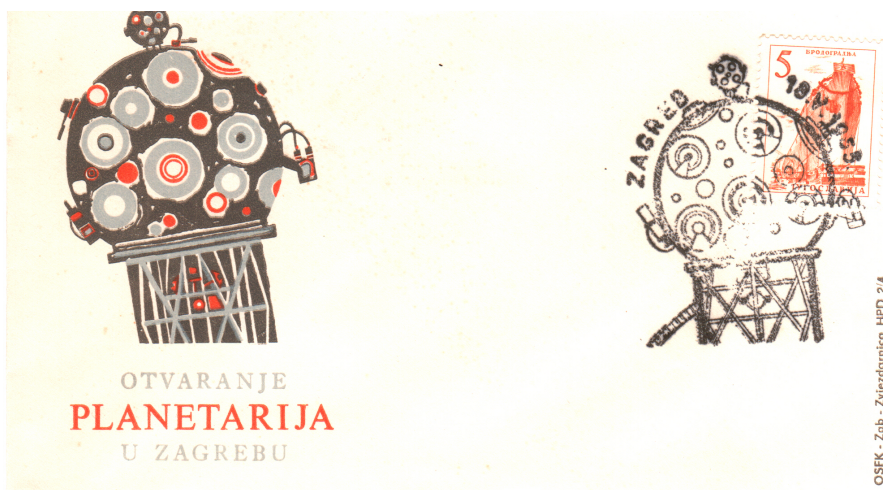
³³ В. Прикић, 1987, «Сто година Метеоролошке и Астрономске опсерваторије у Београду», *Филателиста*, бр. 205, стр. 16.

Слика 5: Пригодни коверат и жиг издати у Дубровнику 13. Фебруара 1987, поводом 200 година од смрти Руђера Бошковића и максимум карта са Народном опсерваторијом издата тим поводом у Београду („Филателиста“, 1987, бр. 205, стр. 15).

Слика 6: Пет година Туристичке звездарнице Примоштен.

Слика 7: Отварање планетаријума у Загребу.

Слика 8: Десет година Астрономског друштва „Отон Кучера“ у Загребу.

У овом листу, 1966. излази занимљиво обавештење да Савез филателиста Србије у заједници са Друштвом Селенита из Београда, издаје серију коверата посвећену освајачима космоса, са пригодним жиговима, који региструју први дан полетања или годишњице летова у космос,³⁴ што додатно илуструје интересовање које је побуђивала астрофилателија. На сликама 6-8 дато је још неколико астрофилателистичких коверата првог дана из збирке Сергија Димитријевића.

4. БАЛОНСКА РАКЕТНА И КОСМИЧКА ПОШТА

Поводом геофизичке године, 1957. је у Америци послата пошта помоћу теледиригованих пројектила. Из Неваде је у Калифорнију упућено пет ракета са пет хиљада писама. Вођене радарима, спустиле су се неколико метара од предвиђеног циља, о чему су писали *Филателиста*³⁵ и *Политика*.³⁶

У Југославији, прве експерименте са балонском и ракетном поштом почело је да изводи веома активно филателистичко друштво у Марибору. У овоме граду, оно је од 4. до 12. октобра 1959 организовало „Поштанску недељу пионира“, у оквиру које су млади филателисти пуштали балоне са специјалним ковертима са вишејезичном поруком да им се коверта врати. У време када је о овом подухвату писано у *Филателисту*, од послатих 300 коверата вратило се 73 а један од првих дошао је из Смедерева.³⁷

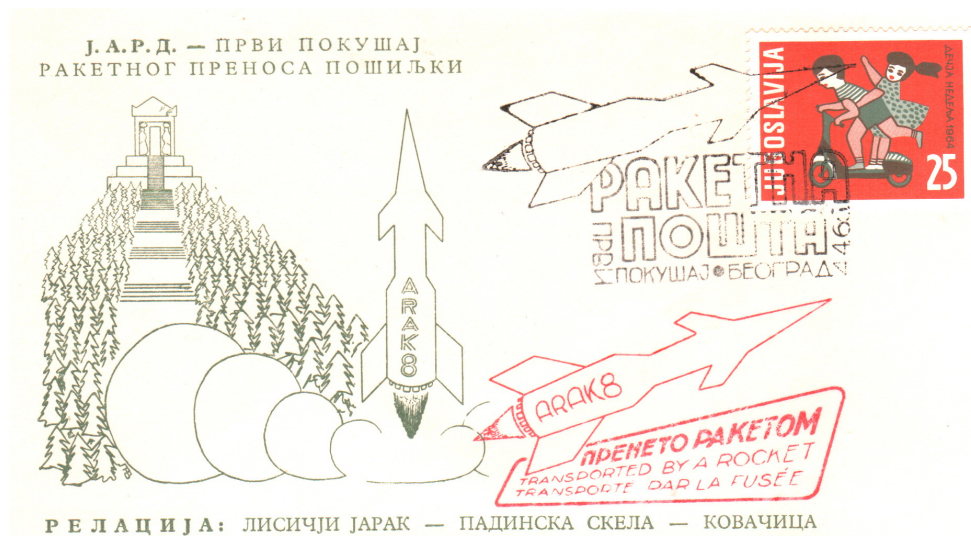
³⁴ „Пригодни космос коверти“, *Филателиста*, 1961, бр. 111, новембар, стр. 4.

³⁵ „Ракетна пошта“, *Филателиста*, 1957, бр. 11-12, 196.

³⁶ *Политика*, 11. август 1957.

³⁷ Брана, 1959, „Поштанска недеља пионира у Марибору“, *Филателиста*, бр. 11-12, стр. 193.

Први успели покушај преношења поште помоћу ракете у Југославији изведен је такође у Марибору. На дан 18. септембра 1960. Друштво филателиста у овом граду организовало је трећи састанак са филателистима из Аустрије и Италије. Том приликом уз помоћ ракете коју је конструисао М. Шијанец, лансирано је 1500 писама у правцу села Цирковце, где су стигла после лета од осам километара. На њих је полазна пошта у Марибору ставила пригодан жиг и нумерисану налепницу да је писмо пренето ракетом, а жигосала их је и долазна пошта у Цирковцу.³⁸

Слика 9: Прва ракетна пошта у Србији 4. априла 1965.

У Србији, први експеримент са ракетном поштом организовао је Академски ракетни астронаутички клуб АРАК, на Дан студената, 4. априла 1965. Пред неколико стотина београђана лансирана је са аеродрома Лисичји Јарак ракета АРАК 8, која је пренела мању количину писама са пригодним ковертама и жиговима (сл. 9) до Ковачице.³⁹

На сликама 10-13, из збирке Сергија Димитријевића, дато је неколико примера пригодних коверата који су у Југославији преношени ракетном поштом.⁴⁰

³⁸М. К. И., 1960, „Покушај ракетног преношења поште“, *Филателиста*, бр. 9-10, стр. 199.

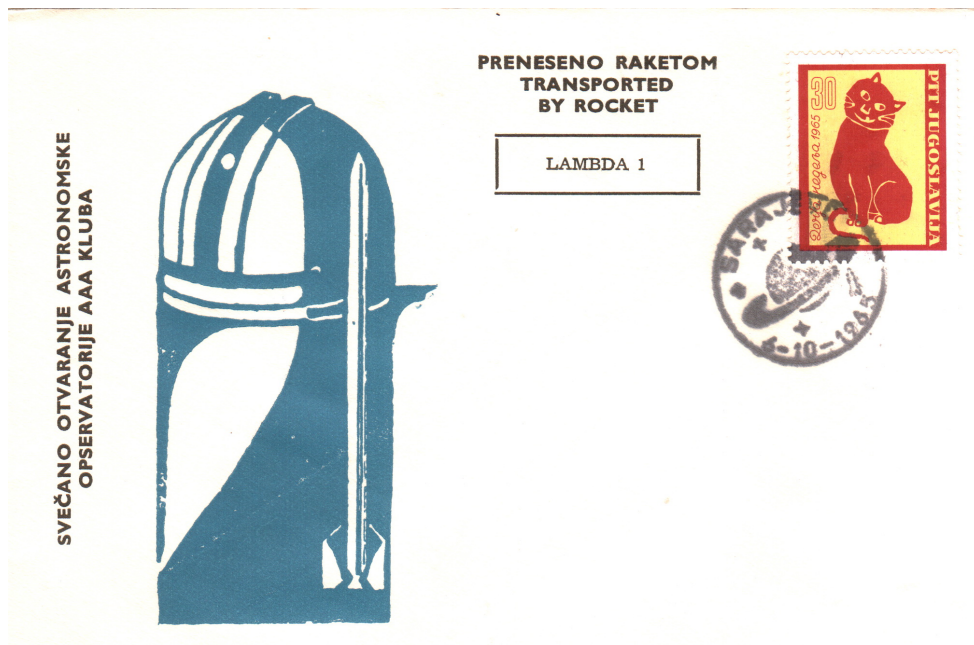
³⁹Бранислав Новаковић, 1965, „Са ракетног полигона“, *Филателиста*, бр. 108, стр. 6. Milan K. Ivanović, 1965, “La vie philatelique en Yougoslavie“, *Филателиста*, бр. 108, стр. 9.

⁴⁰На пример види: Т. К., 1967, „Филателистичко славље у Марибору“, *Филателиста*, бр. 117, стр. 15.

„Ракетни покус АРАК – Београд“, *Филателиста*, бр. 124, стр. 32,

Слика 10: Нумерисани специјални коверат који је за време Југословенских пионирских игара пренесен ракетном поштом 25. маја 1961.

Слика 11: Ракетни транспорт поводом отварања опсерваторије у Сарајеву 6. октобра 1965.

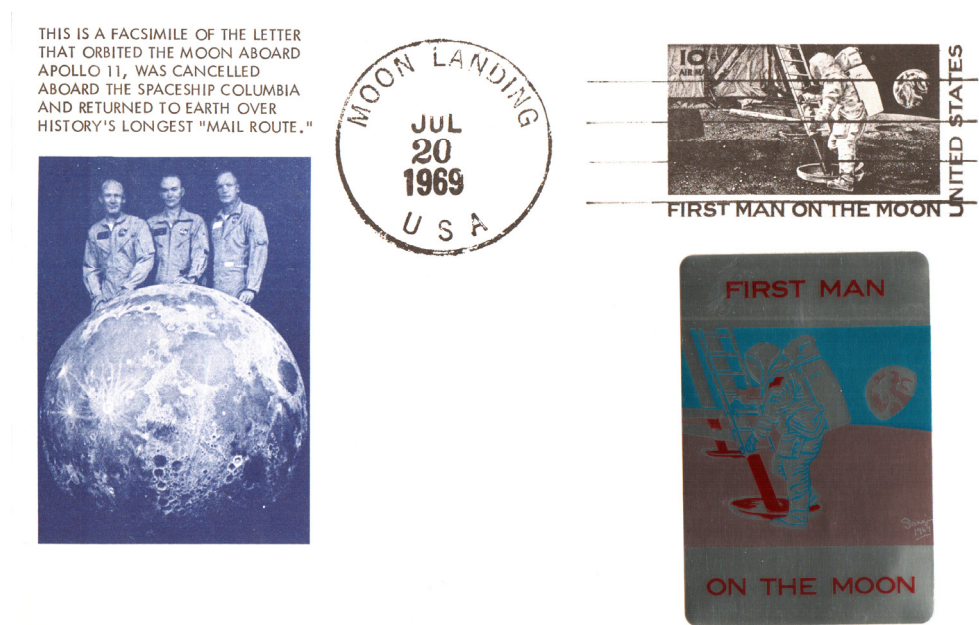

Слика 12: Ракетна пошта поводом 18. Конгреса међународне астронаутичке федерације у Београду 30. септембра 1967.

Слика 13: Ракетни експеримент Академског астрономско астронаутичког друштва у Сарајеву 4. маја 1972.

Са почетком космичке ере писма пошињу да путују и васионом. Тако *Филателиста* извештава,⁴¹ да је командант ваздушних снага САД послао писмо франкирано марком од седам цента, са ракетом Дискавери 17 у космос. Пошто је 31 пут обишло око Земље и пешло пут од 1,5 милиона километара, вратило се на Земљу. Када је капсула са писмом прихваћена на Пацифику оно је поштом послато команданту у Вашингтон. Једно писмо пошло је и на Месец у Аполу 11 и поништено је док је брод кружио око земљиног пратиоца. После до тада најдужег „поштански“ пута у историји, ово писмо, са марком „Први човек на Месецу“, враћено је на Земљу и изложено у Вашингтону. За филателисте, направљен је факсимил, који се налази и у збирци Сегија Димитријевића (сл. 14). За филателистичке сврхе на многим космичким летовима Насе носе се и поштанске пошиљке. Тако је 30. августа 1983. године, када је из космичког центра „Кенеди“ по осми пут полетео „Спејс шатл“ са астронаутима Тралијем, Бранденштајном, Гарднером и Блафордод (први амерички црни космонаут), са њима је у специјалном контејнеру путовало и 260 хиљада коверата са специјалним жигом.⁴² Касније се испоставило да је у кабини где су се налазили космонаути било смештено још 1001 писмо, која су обележена бројевима од

Слика 14: Специјални коверат са факсимилом писма које је на Аполу 11 летело око Месеца.

⁴¹ „Пошта у свемиру“, *Филателиста*, 1961, бр. 5-6, стр. 76.

⁴² „Званична астронаутска пошта“, *Филателиста*, 1983, бр. 198-199, стр. 24.

1 до 1001. *Политика* је писала⁴³ да су писма из специјалног контејнера продавана по цени од 16 долара а нумерисана писма из кабине са космонаутима дељена као пригодан поклон. Писмо које носи број 1001, или „нулто“ како су га назвали, било је франкирано пробним отиском марке од 9,35 долара и као уникат добило је своје место у филателистичком музеју „The Hall of Stamps“. На слици 15 дат је још један пример писма које је летело у оквиру развоја космичких летилица.

Слика 15: Писмо које је летело на пробном лету за тестирање система контроле лета за Спејс шатл.

5. ФИЛАТЕЛИСТИЧКО ДРУШТВО „КОСМОС“

О интересовању у Србији за астрофилателију сведочи и филателистичко друштво, које је под називом „Космос“ основано у Земуну 1976. године при Дому ЈНА. Друштво је 1979. имало 147 чланова, а од тога 52 омладинаца, огранак у Батајници са 17 чланова и огранак у Савезним органима управљања (СИВ) са 16 чланова.⁴⁴ У *Филателисти* је 1983 написано да је до те године Друштво издало 16 пригодних коверата, 3 максимум карте и успешно организовало 8 филателистичких изложби.⁴⁵ Друштво је

⁴³Петар Ачански, 1984, „Писма у космосу“, *Политика*, 3. април.

⁴⁴Хранислав Михајловић, 1979, „Вести, писма, новости“, *Филателиста*, бр. 180, стр. 7.

⁴⁵Владимир Мојсовић, 1983, „Вести из друштава – Земун“, *Филателиста*, бр. 198-199, стр. 29.

Види такође: Х. Михајловић, 1980, *Филателиста*, бр. 188-189, стр. 28.

Р. Недин, 1984, „Филателистичко друштво „Космос“, *Филателиста*, бр. 200, 42.

учествовало и на 29. Конгресу Међународне астронаутичке федерације у Дубровнику од 2. до 8. октобра 1978, на коме је било присутно и шест космонаута (Алексеј Леонов, Виталиј Севастијанов, Валериј Кубасов, Пјотр Климук, Владимир Ремек (Чехословачка) и први пољски космонаут Мирослав Хермашевски). Том приликом, у сарадњи са ЗЛПТТ Друштво је издало комплет пригодних коверата у три различите боје, са марком посвећеном Конгресу, жигом првог дана и амблемом Друштва. Такође је издата и максимум карта са мотивом површине Месеца и Коперниковим кратером.⁴⁶

6. ЗБИРКА МАРАКА „ОСВАЈАЊЕ КОСМОСА“ СЕРГИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА

За астрономе би могло бити занимљиво и да је ауторов отац, Сергије Димитријевић, научник и колекционар, поред највеће приватне збирке српског средњовековног новца коју је завештао САНУ, оформио и збирку марака са космичком тематиком са којом је добио више домаћих и међународних филателистичких награда.

Слика 16: *Надежда и Сергије Димитријевић на Конгресу историчара у Штокхолму августа 1960. године.*

Први успех постигао је на Петој филателистичкој изложби, одржаној од 18. до 25. октобра 1964. У Београду, поводом 20-тогодишњице ослобођења нашег главног града, где је добио златну медаљу за збирку „Освајање

Д. Бабић, Р. Недин, 1987, „Филателистичко друштво „Космос“, Земун, *Филателиста*, бр. 205, стр. 41.

Д. Бабић, Р. Недин, 1988, „Филателистичко друштво „Космос“, 1988. године, *Филателиста*, бр. 206, стр. 42.

„30 година првог лета човека у космос“, *Филателиста*, 1990, бр. 208, стр. 32.

⁴⁶Хранислав Михајловић, *Филателиста*, 1978, бр. 177, стр. 23.

Слика 17: Повеља у рангу златне медаље Сергију Димитријевићу за збирку „Освајање космоса“ на Петој филателистичкој изложби у Београду 18-25. октобар 1964.

Слика 18: Повeља Сергију Димитријевићу од Одеског друштва колекционара, за збирку „Освајање космоса“ на Петој филателистичкој изложби у Београду 18-25. октобар 1964.

космоса“ (сл. 17) и бисту Лењина са специјалном повељом Одеског друштва колекционара (сл. 18).⁴⁷ У *Филателисту* је поводом те изложбе написано⁴⁸ и да се највише љубитеља филателије у свету „ангажује данас на сакупљању филателистичког матерјала, који обележава истраживања и летове човека у космос.“ Напомиње се такође да су организатори с обзиром на до сада показано интересовање за ту област, замолили „професора универзитета друга Сергија Димитријевића да приреди ову групу изложака, пошто свакако располаже најинтересантнијим матерјалима из свих крајева света.“

⁴⁷ „Успела филателистичка изложба у Београду“, *Политика*, 20. октобар 1964.

„На филателистичкој изложби; Марке са потписима учесника Београдске конференције“, *Политика експрес*, 19. октобар 1964.

„У изложба марака у Београду“, *Политика експрес*, 22. октобар 1964.

„Ред за изложбу“, *Вечерње новости*, 26. октобар 1964.

Филателен преглед, бр. 3, 1965.

Б. Новаковић, 1964, „Признање“, *Филателиста*, бр. 105, стр. 3.

М. К. Ivanovitch, 1964, « L'exposition philatelique nationale a Beograd », *Филателиста*, бр. 104, стр. 4.

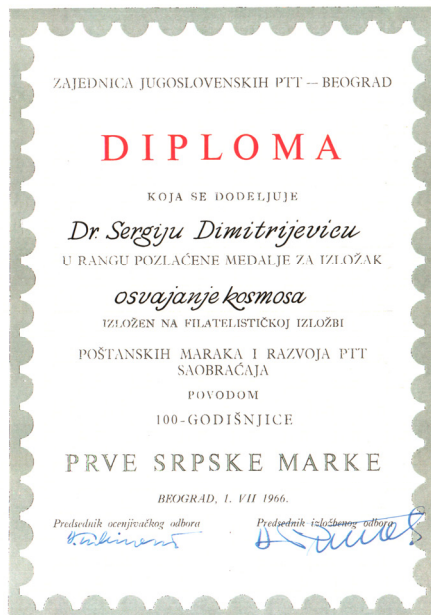
⁴⁸ „Програм V филателистичке изложбе; Астрофилателија“, *Филателиста*, 1964, бр. 104, стр. 8.

Слика 19: Диплома о позлаћеној медаљи додељеној Сергију Димитријевићу на Првој филателистичкој изложби балканских земаља – БАЛКАНФИЛА – 1965, у Варни, за збирку „Космос“.

На првој филателистичкој изложби балканских земаља, БАЛКАНФИЛА 1965, од 7. до 15. августа у Варни, Димитријевић добија позлаћену медаљу за збирку „Космос“ (сл. 19),⁴⁹ а 1. јула 1966, позлаћену медаљу за експонат

⁴⁹«Балканфила Варна 1965», *Филателиста*, 1965, бр. 111.

Слика 20: Диплома у рангу позлаћене медаље, додељена Сергију Димитријевићу за збирку „Освајање космоса“ у Београду 1. јула 1966, на изложби поводом 100-годишњице прве српске поштанске марке.

Слика 21: Диплома о посребреној бронзаној медаљи додељена Сергију Димитријевићу 8. јуна 1969, на Светској филателистичкој изложби у Софији за збирку „Космос, марке и коверти“.

«С Прве балканске филателистичке изложбе у Варни», *Политика Експрес*, 9. септембар 1965.

«Балканфила – Варна 1965», *Филателен преглед*, бр. 6, 1965.

«Изложбе», *Филателиста*, бр. 110, 1965.

„Освајање космоса“ на изложби у Београду посвећеној стогодишњици прве поштанске марке у Србији (25. јун – 1. јул).⁵⁰ На свечаном завршетку Светске филателистичке изложбе у Софији, 8. јуна 1969. године, Сергије Димитријевић добија сребрну медаљу за збирку „Србија“ и посребрену за колекцију „Космос, марке и коверти“.⁵¹ На БАЛКАНФИЛИИ II, 1966. године у Истамбулу (3. до 11. септембра), и III у Букурешту, Сергије Димитријевић је био члан жирија.⁵² У Истамбулу, две његове збирке, „Космос“ и „Србија“ излагане су ван конкуренције, а био је и представник Савеза филателиста Србије⁵³ а у Букурешту му је додељена плакета за успешну сарадњу.⁵⁴ Учествовао је и на Шестој републичкој филателистичкој изложби која је одржана у Земуну од 19. до 25. октобра 1971, у просторијама Дома ЈНА,⁵⁵ са експонатом „Космос – Човек на Месецу“. У *Недељним новостима* је написано да је то „једна од најбогатијих колекција у нас (и не само у нас) на тему „Човек и космос“.“⁵⁶ У *Политици* је записано да се Сергије Димитријевић припрема за излагање и на БАЛКАНФИЛИИ V у Софији 1975. године.⁵⁷

Треба навести да је на БАЛКАНФИЛИИ IX у Букурешту 1983, посребрену медаљу добио Хранислав Михајловић за колекцију „Космос у служби мира“, а бронзану Дарко Михајловић за експонат „Међународни астронаутички конгрес у Дубровнику 1978,“⁵⁸ а на БАЛКАНФИЛИИ X Станка Новаковић бронзану за збирку „Ракетна пошта Југославије“.⁵⁹

Сергије Димитријевић је на још један начин дао допринос српској филателији. За Дан републике 1996. године, изашла је серија од шест марака под именом „Средњовековни ковани новац на територији Југославије. Ликовна решења дали су академски сликари из Београда Драгољуб Кажих и Стјепан Филеки „користећи нумизматичке комаде из збирке др Сергија

⁵⁰Д. Т., 1966, «Позлаћене плакете на филателистичкој изложби у Београду», *Политика*, 9. јул.

⁵¹„Резултати изложбе „Софија 69“; Једна позлаћена и две сребрне медаље за Југословене“, *Политика експрес*, 12. јули 1969.

⁵²Миодраг Р. Вуковић, 1971, «Балканфила III», *Политика*, 27. јун.

⁵³Сергије Димитријевић, 1966, «Друга балканска филателистичка изложба», *Филателиста*, бр. 116, децембар, стр. 1.

«Балканфила II – Цариград 66», *Политика Експрес*, 21. јул 1966.

⁵⁴Миодраг Р. Вуковић, 1971, «Наше марке са туристичким мотивима; Успех на Балканфили», *Политика*, 18. јули, стр. 16.

⁵⁵Б. Новаковић, 1971, «Шеста републичка изложба у Београду», *Политика експрес*, 22. октобар.

⁵⁶«VI републичка изложба у Земуну», *Недељне новости*, 17. октобар 1971.

⁵⁷Дејан Тубиновић, 1975, «Пета «Балканфила» одржаће се у Софији», *Политика*, 3. септембар.

⁵⁸„БАЛКАНФИЛА IX; Резултати и перспективе“, *Филателиста*, 1984, бр. 200, стр. 14.

⁵⁹„Успех југословенских излагача на БАЛКАНФИЛИИ X, Враце 1985“, *Филателиста*, 1986, бр. 202-203, стр. 12.

Димитријевића, научног сарадника из Београда⁶⁰, У *Mađar Sou* је уз податке о овим маркама написано: „Оригиналне примерке дао је др Сергије Димитријевић, познати београдски нумизматичар, који између осталог има у својој збирци 167 комада, који су у нумизматичкој литератури били непознати и ниједан није заступљен у познатој збирци Бритиш музеума.“⁶¹

У чланку „Једно пре подне међу београдским филателистима“⁶² о ауторовом оцу је забележено:

„Историчар Сергије Димитријевић специјализовао се за збирке са ликовима космонаута из целог света. Већ је на Балканијади у Варни добио сребрну медаљу а у шали каже:

-Сакупљам космонауте док се не отвори директна линија за Месец. Тада ћу продати своје збирке и набавити карту за лет. Уколико дочекам, наравно.

Желео сам да део његове колекције буде изложен на Народној опсерваторији и заједно са тадашњим управником Луком Ч. Поповићем започео припреме за то 2001-2002. године. Догађаји који су следили прекинули су ову активност али сам мали део космичких марка и коверата поклатио Астрономском друштву „Нови Сад“ где су, захваљујући ангажовању Јарослава Францистија, стално изложене у Планетаријуму. Надам се да ће овај прилог деловати инспиративно на наше чланове и приказати им на одговарајући начин астрофилателију, и могућности које она пружа.

FILATELY AND ASTRONOMY

Astronomical topics in philately, with a special focus on astrophilately, commemorative postmarks and envelopes with astronomical themes, balloon and rocket mail in Yugoslavia, and cosmic-mail have been considered. Briefly is presented as well, the activity of Philatelic Society "Cosmos" from Zemun and collection of stamps "Conquest of the Cosmos" of Sergije Dimitrijević.

⁶⁰Бранислав Новаковић, 1966, «Стари ковани новац на маркама Југославије», *Завичај*, год. III, бр. 73, стр. 29 (На марци од 0,30 дин. је новац Ђурђа I Балшића, 0,50 Стевана Томашевића, 0,60 Ђурђа Бранковића, 0,85 новац Љубљане, 2,00 Сплита и 5,00 цара Душана).

„Филателија“, *Политика експрес*, 6. октобар 1966.

„Пригодне марке у част Дана републике“, *Кекец*, бр. 42, октобар 1966.

⁶¹Imre Verner, “Uj postabélyegeink”, *Magyar Szo* (У породичној архиви, исечак без датума).

⁶²Цавид Хусић, 1965, „Једно пре подне међу београдским филателистима; Чаробни и тајанствени албуми; Две најскупле домаће марке. Хоби и посебна страст, а у ствари тиха љубав. Међу сакупљачима највише лекара“, *Политика експрес*, 15. децембар.